

ZAKON BRACI MNIEJSZYCH KONWENTUALNYCH

WYTYCZNE DOTYCZĄCE PRZYGOTOWANIA DYREKTORIÓW PROWINCJALNYCH LUB KUSTODIALNYCH O KORZYSTANIU Z NOWYCH MEDIÓW

***W ramach realizacji Uchwały 07
Kapituły generalnej 2019***

**PROT. N. 751/2020
RZYM, 22 PAŹDZIERNIKA 2020**

MINISTER GENERALIS
ORDINIS FRATRUM MINORUM CONVENTUALIUM

Prot. N. 751/2020

Rzym, 22 października 2020 r.

Ministrowie i kustosze

Drodzy ministrowie i kustosze,
niech Pan obdarzy was pokojem!

Niniejszym przesyłamy wytyczne dotyczące przygotowania dyrektorów prowincjalnych lub kustodialnych o korzystaniu z nowych mediów. Dokumentu tego domagała się kapituła generalna w 2019 r. w uchwale 7, która brzmi:

Dla ułatwienia zachowywania *Konstytucji* art. 66 §3 minister generalny wraz ze swoim definitorium, samodzielnie albo za pośrednictwem specjalnej komisji, wdroży refleksję nad nowymi mediami używanymi przez zakonników, a następnie ustali wytyczne (KPK, kan. 666), w miarę możliwości do końca 2021 r., które w jasny i jednoznaczny sposób ukierunkują korzystanie z tych narzędzi, uwzględniając lokalne uzupełnienia podane przez prowincje i kustodie (*Konstytucje*, art. 66 §4), w miarę możliwości do końca 2022 r., i stałe uaktualnienia wynikające z ciągłego rozwoju fenomenu.

Wychodząc od tej uchwały kapituły generalnej z 2019 r., minister generalny powołał komisję, która przygotowała pierwszy projekt tekstu. Projekt został zweryfikowany przez Komitet ds. Koordynacji Planu Sześcioletniego, a następnie dopracowany przez wspomnianą komisję i ostatecznie przedłożony do zatwierdzenia przez definitorium.

Definitorium zatwierdziło tekst wytycznych podczas swojej 9. sesji w dniu 23 lipca 2020 r.

Zgodnie z uchwałą kapitułną dalsze zadanie należy teraz do poszczególnych jurysdykcji. Otóż każda jurysdykcja jest zobowiązana do przygotowania własnego dyrektorium o korzystaniu z nowych mediów „do końca 2022 r.” Wytyczne ogólne powinny więc być zintegrowane ze szczegółowymi normami lokalnymi dla prowincji i kustodii.

Prowincje i kustodie, które mają już dyrektoria o korzystaniu z nowych mediów, mogą posłużyć się wytycznymi jako niezbędnym narzędziem w rewizji swoich dyrektorów, albowiem uchwała kapitułna podkreśla, że dyrektoria te powinny być poddawane „stałemu uaktualnieniu wynikającemu z ciągłego rozwoju fenomenu”.

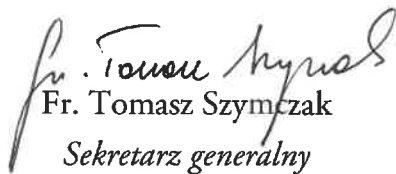

MINISTER GENERALIS
ORDINIS FRATRUM MINORUM CONVENTUALIUM

Plan sześćoletni Zakonu 2019-2025 przypomina, że chcemy „ukształtować się według Ewangelii, aby stać się wspólnotą misyjną”. Wytyczne opracowane w jurysdykcjach mają zmierzać właśnie w tym kierunku. Ukształtować się według Ewangelii: to znaczy więcej pokory, mniej zwracania uwagi na siebie; aby stać się wspólnotą: może zaczynając od... wyłączenia telefonu komórkowego podczas posiłków; wspólnotą misyjną: tworząc w sieci internetowej bastiony głoszenia Ewangelii, nie tyle w pojedynkę, ale jako wspólnota!

Najdrożsi, idźcie po dwóch (jako wspólnota misyjna) w różne strony świata (także w różne strony Internetu!), głosząc ludziom pokój i pokutę na odpuszczenie grzechów (czyli Ewangelię)! (por. 1 Cel 29).

Niech Bóg wam błogosławi,

Fr. Tomasz Szymczak
Sekretarz generalny

Fr. Carlos A. TROVARELLI
Minister generalny

Wytyczne ogólne dotyczące przygotowania dyrektorów prowincjalnych lub kustodialnych o korzystaniu z nowych mediów

Niniejsze *Wytyczne ogólne* dotyczące korzystania z nowych mediów zostały zatwierdzone *ad experimentum* przez definitorium generalne na posiedzeniu w dniu 23 lipca 2020 r.

Są one przeznaczone dla ministrów i kustoszy prowincjalnych, a ich treść jest wiążąca dla opracowania *Dyrektorów prowincjalnych lub kustodialnych o korzystaniu z nowych mediów*. Do poszczególnych jurysdykcji Zakonu będzie zatem należało:

- a) wzbudzić ogólną refleksję braci nad „nowymi mediami” w kontekście ich znaczenia i wykorzystania przede wszystkim w ewangelizacji (por. *Konstytucje*, art. 66, § 3);
- b) przygotować i zatwierdzić normy (por. *Konstytucje*, art. 66, § 4) uwzględniające lokalny kontekst społeczno-kulturowy i kościelny, podając konkretne wskazania praktyczne¹.

Zawarte tu wytyczne odnoszą się głównie do „nowych mediów” (*nuovi media, new media, nuevos medios de comunicación*), chociaż w tym tekście niekiedy wspomina się w sposób ogólny również o mediach tradycyjnych². Dokument jest podzielony na sześć sekcji: I. Geneza dokumentu; II. Definicja „nowych mediów”, III. „*Mission statement*”, IV. Normy ogólne, V. Wskazania praktyczne, VI. Zagadnienia szczegółowe.

Przy opracowaniu niniejszego tekstu korzystano ze wskazań istniejących już w niektórych konferencjach i prowincjach, jak też z materiałów innych Zakonów.

I. Dlaczego ten dokument?

- a) Domagała się go kapituła generalna w 2019 r.:

Dla ułatwienia zachowywania *Konstytucji* art. 66 §3 minister generalny wraz ze swoim definitorium, samodzielnie albo za pośrednictwem specjalnej komisji, wdroy refleksję nad nowymi mediami używanymi przez zakonników, a następnie ustali wytyczne (KPK, kan. 666), w miarę możliwości do końca 2021 r., które w jasny i jednoznaczny sposób ukierunkują korzystanie z tych narzędzi, uwzględniając lokalne uzupełnienia podane przez prowincje i kustodie (*Konstytucje*, art. 66 §4), w miarę możliwości do końca 2022 r., i stałe uaktualnienia wynikające z ciągłego rozwoju fenomenu³.

---

¹ Wychodząc od przedstawionych tu wytycznych, do jurysdykcji należy zatem opracowanie specjalnego „dyrektorium” (*Konstytucje*, art. 66, § 4), w którym nakreśli się *modus operandi* w odniesieniu do obecności braci także w nowych mediach, zarówno jeśli chodzi o prywatne *account*, jak też o oficjalne kanały komunikacyjne.

² Przez media tradycyjne rozumie się tu prasę, kino, telewizję, radio...

³ KAPITUŁA GENERALNA 2019, *Uchwały zatwierdzone przez kapitułę generalną 2019*. Uchwała 7: *Korzystanie z nowych mediów: wytyczne*.

- b) Sugeruje to Kościół, który już w 2002 r. zajął się kwestią nowych mediów w dokumencie wydanym przez Papieską Radę ds. Środków Społecznego Przekazu pt. *Kościół a Internet*. Przy tej okazji pojawiły się pierwsze zalecenia i zachęta:

„Ważne jest, aby ludzie we wszystkich strukturach Kościoła korzystali twórczo z Internetu, wypełniając swe zobowiązania i pomagając wypełniać misję Kościoła”⁴.

Z kolei ogólne normy kościelne na ten temat zawarte są w Kodeksie Prawa Kanonicznego (kan. 822-832).

II. Definicja nowych mediów

Przez „nowe media” rozumie się ogół nowoczesnych mediów cyfrowych (opartych na *Internecie*, np. strony internetowe, poczta elektroniczna), a wśród nich szczególne znaczenie mają *social media*, za których pośrednictwem użytkownicy dzielą się informacjami i treściami (zdjęciami, wideo, przeżyciami, opiniami), tworząc sieci społecznościowe (*social network, communities*). Mają one charakter interaktywny i multimedialny i mogą dotyczyć zarówno komunikacji publicznej, jak i prywatnej. Obejmują np. prywatne blogi/vlogi, YouTube, Instagram, Twitter, Facebook, Whatsapp, Telegram, ale także inne platformy przeznaczone dla tych celów.

III. Mission statement (Deklaracja celów)

Reguła, charyzmat, cała historia Zakonu, oprócz wezwań do życia Ewangelią w posłuszeństwie, bez własności i w czystości, zachęcają nas nieustannie do znalezienia nowych środków/dróg realizowania naszej misji i *naszego sposobu życia*, biorąc pod uwagę zarówno kontekst kulturowy i kościelny, jak i możliwości i metody, także technologiczne, dawania świadectwa i rozpowszechniania Dobrej Nowiny. Stąd rodzi się potrzeba ciągłej odnowy środków stosowanych w ewangelizacji, w tym również naszej obecności w *social network* i korzystania z nowych środków społecznego komunikowania.

IV. NORMY OGÓLNE

W korzystaniu z „nowych mediów” przez członków Zakonu określa się poniższe normy ogólne. Obowiązują one zarówno wtedy, gdy nowe media są administrowane w imieniu instytucji, czyli formalnie i oficjalnie reprezentując Zakon, jego formy posługi i strukturę rządzenia, jak i wtedy, gdy są prowadzone prywatnie przez poszczególnych braci.

- a) Aktywność brata mniejszego konwentualnego w sieci, podobnie jak w prawdziwym życiu codziennym, musi kierować się wskazaniem Ewangelii, nauczaniem Kościoła katolickiego, charyzmatem franciszkańskim przy jednoczesnym poszanowaniu złożonych ślubów zakonnych, a także zdrowym rozsądkiem, dobrą wolą, roztropnością i umiejętnościami technicznymi. Należy jednak mieć na uwadze, że Internet ułatwia poznanie naszego świadectwa franciszkańskiego, naszego charyzmatu, ale wiąże się też z ryzykiem, jeśli nie będzie używany w odpowiedni sposób. Z tego względu bycie dojrzałym użytkownikiem Internetu wymaga mądrości, wiedzy, zdolności i odpowiedzialności.

---

⁴ PAPIESKA RADA DS. ŚRODKÓW SPOŁECZNEGO PRZEKAZU, *Kościół a Internet*, nr 10, w: http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/pccs/documents/rc_pc_pccs_doc_20020228_church-internet_it.html.

- b) Bracia powinni prezentować się na różnych platformach cyfrowych w sposób umożliwiający identyfikację oraz w sposób zgodny ze swoim wyborem franciszkańskiego życia zakonnego i ze swoją misją. Szczególną uwagę należy położyć na jasne określenie własnej tożsamości, ukazywanej za pomocą tych środków, albowiem dla oglądających profile poszczególnych braci mniejszych konwentualnych w *social network* nie jest łatwo dokonać rozróżnienia między osobą prywatną a oficjalnym przedstawicielem instytucji (w naszym przypadku Zakonu), między apostołstwem a życiem i opiniami prywatnymi. Wynika z tego, że obecność zakonnika w *social network*, jak w każdym innym realnym miejscu czy sytuacji publicznej, może sprzyjać albo szkodzić wizerunkowi, jaki różni użytkownicy kojarzą z naszym stylem życia.
- c) Bracia w sposób indywidualny ponoszą odpowiedzialność prawną i karną za swoje publikacje i aktywność w *social network/social media*.
- d) Obecność i styl, zarówno w przekazie publicznym, jak i prywatnym, muszą szanować godność ludzką, uwzględniając korzyści i cele działań komunikacyjnych, zwracając szczególną uwagę na znaki czasu i na potrzeby kultur, w których działamy (por. *Konstytucje*, art. 96, §§ 3-4). Oznacza to, że w zależności od kontekstu kulturowego i od podjętej działalności ewangelizacyjnej należy rozemnić, jakie formalne czy nieformalne środki komunikacji będą najbardziej odpowiednie.
- e) Publikowane/udostępniane treści i informacje powinny upowszechniać, a nie zaprzeczać nauczaniu Kościoła (por. KPK, kan. 823).
- f) Bracia powinni udostępniać/publikować treści zgodne z charyzmatem i duchowością Zakonu, z jego specyficzną misją w Kościele.
- g) Przy publikacji materiałów należy dokładnie ustalić i przestrzegać praw autorskich, wiarygodności źródeł i prawdziwości informacji.
- h) Za pośrednictwem nowych mediów, zgodnie z prawem do prywatności i zasadą ostrożności, nie mogą być rozpowszechniane poglądy polityczne/religijne/seksualne ani jakiegokolwiek oświadczenia mogące wywołać zamieszanie lub zgorszenie przeczące Ewangelii. Stąd bracia powinni dbać o to, aby w publikowanych/udostępnianych opiniach być klarownym i jednoznacznym. Szczególną uwagę zwróci się na szacunek do ludzi i na unikanie wzbudzania niepotrzebnych dyskusji. W przypadku pojawienia się konfliktu należy zachować łagodny ton (por. *Reguła zatwierdzona*, rozdz. 3)⁵.
- i) Zgodnie z prawem własnym Zakonu, nadzór nad środkami przekazu administrowanymi bezpośrednio przez jurysdykcję (tzn. gdy jest to dzieło prowincjalne lub kustodialne albo są to kanały oficjalne) należy do przełożonego wyższego i jego definitorium albo do kapituły prowincjalnej lub kustodialnej (por. *Statuty generalne*, nr 70).

V. WSKAZANIA PRAKTYCZNE

1. Zarząd generalny, zgodnie z najnowszą tradycją zaangażowania Zakonu w mediach, zachęca również do korzystania z „nowych mediów” w celu głoszenia Dobrej Nowiny, promowania

---

⁵ „Radzę zaś moim braciom w Panu Jezusie Chrystusie, upominam ich i zachęcam, aby idąc przez świat nie wszczynali kłótni ani nie spierali się słowami (por. Tt 3, 2; 2 Tm 2, 14) i nie sądzili innych. Lecz niech będą cisi, spokojni i skromni, łagodni i pokorni, rozmawiając uczciwie ze wszystkimi, jak należy”.

charyzmatu franciszkańskiego, naszej misji, naszej obecności w kulturach i Kościołach lokalnych (por. KPK, kan. 822, § 1).

Jurysdykcje

2. W szczególności każda jurysdykcja:

- a. ustanowi normy lokalne, początkowo *ad experimentum*, zatwierdzone przez przełożonego wyższego ze swoim definitorium, dostosowane do niniejszych *wytycznych ogólnych*, jak tego wymaga kapituła generalna z 2019 r. i *Konstytucje* (art. 66, § 4).
- b. usilnie zaleca się, aby przełożony wyższy ze swoim definitorium utworzył biuro ds. komunikacji na szczeblu jurysdykcji w celu promowania, koordynowania i weryfikowania prawidłowego korzystania z mediów w jurysdykcji.
  - i. odpowiedzialnym za biuro będzie sekretarz jurysdykcji lub inny specjalnie upoważniony zakonnik. Jeżeli uzna się to za konieczne, może on korzystać z pomocy współpracowników lub konsultantów wyznaczonych przez przełożonego wyższego;
  - ii. należy przygotować statut wyżej wspomnianego biura, określający jego kompetencje, wytyczne w zakresie ewentualnej publikacji *Biuletynu* i prowadzenia strony internetowej jurysdykcji, wskazania dotyczące nadzoru nad stronami administrowanymi osobiście przez braci z Zakonu oraz sposobu interweniowania w wyjątkowych przypadkach;
  - iii. wspomniane biuro/osoba będzie pełnić także braterską i ojcowską rolę w nadzorowaniu tego, co zostanie opublikowane, interweniując, gdy treści rozpowszechniane przez poszczególnych braci nie są podzielane przez Zakon (por. KPK, kan. 823);
  - iv. w ramach kompetencji prowincjalnego lub kustodialnego biura ds. komunikacji pożądanym jest, aby został powołany „oficjalny rzecznik prasowy” jurysdykcji, zarówno dla prasy, jak i dla nowych mediów. W tym przypadku konieczne jest rozróżnienie ról: ze względu na możliwość stosowania środków prawnych i na swobodę wydawania sprostowań przez przełożonych rzecznik prasowy nigdy nie powinien pełnić jednocześnie funkcji przełożonego albo być członkiem definitorium;
  - v. biuro to ma pełnić również rolę koordynatora w komunikacji „międzyklasztornej”, a mianowicie zarządzania różnymi formami wewnętrznej komunikacji w jurysdykcji (jak np. „*virtual cloister*”, utworzonym w ramach grupy *Whatsapp* danej jurysdykcji, albo innymi platformami).

3. Każda jurysdykcja, w swoich statutach prowincjalnych/kustodialnych, powinna określić, jakie są dzieła prowincjalne charakteryzujące się wykorzystaniem mediów (por. *Statuty generalne*, nr 70, §§ 1-2), i uregulować prywatne korzystanie z „nowych mediów” przez braci, uwzględniając normy Kościoła i niniejsze *wytyczne ogólne* dla całego Zakonu.

Wspólnota klasztorna

4. W programowaniu rocznym na kapitule klasztornej każdy klasztor:

- a. rozważy i wskaże sposoby wykorzystania nowych mediów do wzbogacenia posługi i apostołatu, które charakteryzują wspólnotę (por. *Konstytucje*, art. 56, § 1);

- b. ustalą sposoby zaprezentowania wspólnoty i jej działalności także w nowych mediach. Jest pożądane i zachęca się, aby na prowadzonych przez nas blogach klasztorów i/lub posług duszpasterskich zostały umieszczone konkretne formy interaktywnej komunikacji elektronicznej;
- c. w celu promowania życia zakonnego za klauzurą, także w sensie wirtualnym, wspólnota powinna przyjąć normy dotyczące umieszczania materiałów cyfrowych pochodzących z zewnątrz oraz normy dotyczące ochrony zdjęć, wideo i dokumentów klasztornych, którymi nie jest wskazane dzielić się na zewnątrz (por. *Konstytucje*, art. 25, § 3; 53, § 1; 66, § 1-3);
- d. w przypadku transmisji lub *webcastingu* celebracji liturgicznych z kościołów Zakonu lub sprawowanych pod przewodnictwem braci należy zadbać o przestrzeganie norm liturgicznych, unikając jakiegokolwiek personalizizmu lub ekscentryczności. W następnej kolejności szczególną uwagę należy zwrócić na homilię, mając świadomość, że żadnego z wypowiedzianych słów nie da się już usunąć. Na ile jest to możliwe, należy zatroszczyć się też o jak najlepszą techniczną jakość audiowizualną transmisji;
- e. w miarę możliwości co roku wspólnota powinna przeprowadzić weryfikację punktów 5 a-b-c.

Poszczególni bracia

5. Dla odbywających formację początkową (postulanci, nowicjusze i profesji czasowi):
  - a. Każda prowincja/kustodia ureguluje korzystanie z mediów w *Dyrektorium prowincjalnym (kustodialnym) formacji* (por. *Konstytucje*, art. 133, § 2) i w *Regulaminie domów formacji* (por. *Konstytucje*, art. 133, §§ 3-4), biorąc pod należytą uwagę kontekst kulturowy i historyczny oraz specyficzne potrzeby poszczególnych etapów formacji.
  - b. W niektórych jurysdykcjach zaleca się dla dobra procesu formacyjnego uwydatnić przejście ze świata do klasztoru również poprzez zmianę sposobu korzystania z Internetu i z *social media*, np. ograniczając ich używanie, zwłaszcza w nowicjacie.
  - c. Niemniej jednak należy uwzględnić, iż podstawowym wymogiem jest przygotowanie braci do korzystania z nowych mediów zgodnie z naszym stylem życia, „*uwważając, aby z ich powodu nie zubożały kontakty z braćmi*” (*Konstytucje*, art. 66, § 3).
6. Dla profesów czasowych powinny być przewidziane obowiązkowe i systematyczne kursy w zakresie korzystania z nowych mediów, aby się nimi „*posługiwać w sposób dojrzały, odpowiedzialny i umiarkowany*” (*Konstytucje*, art. 66, § 3).
7. Niezbędna jest wspólna refleksja na temat korzystania z *social network* podjęta także przez braci po ślubach wieczystych, wspierająca edukację mającą na celu zrozumienie, jak elektroniczne środki komunikacji „*są pożyteczne do prowadzenia ewangelizacji*” (*Konstytucje*, art. 66, § 3), ale muszą być prowadzone i zarządzane w sposób odpowiedni dla życia zakonnego. Z tej perspektywy każda jurysdykcja powinna popierać lokalne inicjatywy i spotkania formacyjne dla wszystkich zainteresowanych braci.
8. a) Każda jurysdykcja powinna ustanowić normy (por. *Konstytucje*, art. 66, § 4) dotyczące otwierania w nowych mediach *account*, ukierunkowanych na przybliżanie posługi zakonnej, zarówno gdy są one prywatne, jak i oficjalne (dla tych ostatnich zob. *Statuty generalne*, nr 70, § 1).

- b) Normy te powinny określić, czy konieczne jest zwrócenie się o pozwolenie do przełożonego wyższego, czy tylko wystarczy poinformować o otwarciu osobistego *account* ukierunkowanego na ewangelizację.
9. Szczególną uwagę należy zwrócić na kwestie związane z różną wrażliwością kulturową, na fakt, że przedmiot publikacji *on line* może być uzasadniony w niektórych częściach świata lub odbierany pozytywnie od strony kulturowej, zaś w innych może być niewłaściwy lub niezgodny z prawem.

VI. ZAGADNIENIA SZCZEGÓŁOWE

Zasady administrowania publikacjami

1. Są tu pokrótce podane niektóre aspekty i kwestie wymagające zwrócenia szczególniejszej uwagi:
  - a. W Internecie trudno jest oddzielić sferę prywatną od publicznej. Istnienie różnych form mediów (strony internetowe, sieci społecznościowe, blogi, różne publikacje) sprawia, że trudno ocenić odpowiedni poziom „*privacy*”. Nasza obecność w Internecie i nasz przekaz za pomocą tych środków muszą być zatem otwarte i przejrzyste.
  - b. Gdy udostępnia się materiały w Internecie, niezależnie od tego, czy są administrowane przez nas, zakonników, czy przez inne osoby, należy uwzględnić następujące szczegółowe wskazania i aspekty:
    - i. Cel publikacji. W jaki sposób służy sprawie misji?
    - ii. Prawdziwość rozpowszechnianych treści: jeśli powiela się otrzymane wiadomości, konieczna jest umiejętność ich sprawdzenia (*debunking*), aby uniknąć rozsyłania *fake news*, a w razie wątpliwości – wstrzymać się od opublikowania.
    - iii. Jakość publikacji. Należy zadbać o osiągnięcie wysokiego poziomu językowego i stylistycznego, wykorzystując odpowiednio media i technikę.
    - iv. Styl wypowiedzi. W świecie nadmiernie nastawionym na używanie obraźliwego słownictwa (*hate speech*), wyrażającego ostre opinie, styl języka zawsze powinien być pełen szacunku i wyważony.
    - v. Oceniając, czy materiał nadaje się do upowszechnienia, należy przede wszystkim rozeznaczyć czy w danym momencie lepiej jest zabrać głos i włączyć się w dyskusję, czy też może wypada zachować milczenie i zaniechać publikacji.
    - vi. Dobre przygotowanie treści. Zanim opublikuje się coś, co ostatecznie może wywołać nieporozumienia i niekończące się polemiki, zwłaszcza w przypadku drażliwych lub kontrowersyjnych kwestii, należy zasięgnąć opinii osób, które są ekspertami w danej dziedzinie.
  - c. W przypadku podania błędnej informacji należy ją poprawić, ewentualnie sprostować, a w razie potrzeby zamieścić przeprosiny.
  - d. Wszystkie publikowane teksty, wideo i blogi powinny być w miarę możliwości zachowywane.

Normy dotyczące kontaktów z nieletnimi i z bezradnymi osobami dorosłymi

2. Poniższe wskazania Zakonu dotyczące relacji z nieletnimi i z bezradnymi osobami dorosłymi winny być stosowane w *social media* i ogólnie w elektronicznych środkach komunikacji.
  - a. Komunikowanie się z nieletnimi powinno ograniczać się do sytuacji stanowiących część pełnionej misji i posługi zakonnika, unikając kontaktów o charakterze osobistym.
  - b. Należy unikać: komentarzy wyrażających agresję, groźby lub zastraszanie; wszelkich form niejednoznaczności dotyczących treści o charakterze seksualnym; zdjęć lub komentarzy zawierających treści seksualne lub moralnie nieodpowiednie.
  - c. Nie powinny być publikowane bez zgody rodziców (lub opiekunów prawnych) zdjęcia, na których są widoczne osoby nieletnie lub szczegóły dotyczące działalności z nieletnimi, oprócz pochodzących z pełnionej misji i posługi zakonnika, wykonane podczas celebracji lub w sytuacjach publicznych.
  - d. Należy zachować dużą ostrożność i umiar w kontaktach z nieletnimi na *social network* lub na *personal accounts*, w pełni przestrzegając krajowych przepisów prawa cywilnego.

Archiwizacja cyfrowa

3. Dokumentacja archiwalna powinna być prowadzona zarówno w tradycyjnej formie papierowej, jak i cyfrowej. Dotyczy to:
  - a. akt urzędowych, takich jak np. uchwały kapitulne i uchwały definitorium, akt cywilnych, jak akty własności, postanowienia, zawiadomienia, zarządzenia ekonomiczne oraz wszelkie inne dokumenty „oficjalne” i „publiczne”;
  - b. listów przełożonych do braci;
  - c. danych i materiałów dotyczących *cyfrowego dorobku* poszczególnych braci⁶.

---

⁶ W odniesieniu do danych i materiałów dotyczących *cyfrowego dorobku* poszczególnych braci każda jurysdykcja, przestrzegając miejscowych przepisów w tym zakresie, stworzy możliwość i ustali normy chroniące i zachowujące nie tylko dokumentację papierową, notatki osobiste, pamiętniki lub inne ważne pisma zmarłych braci, ale także to, co zakonnicy posiadają w prywatnym archiwum na *personal computer* i wyrażają wolę, aby zostało ono zachowane.